

Міністерство освіти і науки України
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
Батумський державний університет ім. Шота Руставелі (Грузія)
Інститут бізнесу Білоруського державного університету (Білорусь)

**СТАЛИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК: АКТУАЛЬНІ
ПРОБЛЕМИ ТА МЕХАНІЗМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

9 квітня 2020 року, м. Умань

Умань
2020

Редакційна колегія:

Чирва О. Г. (головний редактор), д-р. екон. наук, професор, директор Навчально-наукового інституту економіки та бізнес-освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Подзігун С. М., канд. екон. наук, доцент, завідувач кафедри маркетингу, менеджменту та управління бізнесом Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Богашко О. Л., канд. екон. наук, доцент кафедри маркетингу, менеджменту та управління бізнесом Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Чвертко Л. А., канд. екон. наук, доцент кафедри фінансів, обліку та економічної безпеки Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Ящук Т. А., канд. екон. наук, старший викладач кафедри маркетингу, менеджменту та управління бізнесом Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Відповідальність за достовірність поданої інформації несуть автори матеріалів.

Рекомендовано до друку Вченою радою Навчально-наукового інституту економіки та бізнес-освіти

Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (протокол № 9 від 03 квітня 2020 року)

Сталий економічний розвиток: актуальні проблеми та механізми
C76 **забезпечення** : матеріали Міжнар. наук-практ. конф., 9 квіт. 2020 р., м. Умань / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини; [за ред. О. Г. Чирви]. – Умань : ВПЦ «Візаві», 2020. – 285 с.

Збірник містить тези доповідей учасників Міжнародної науково-практичної конференції «Сталий економічний розвиток: актуальні проблеми та механізми забезпечення» (9 квітня 2020 р.), що відбулась на базі Навчально-наукового інституту економіки та бізнес-освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. Матеріали збірника відображають результати досліджень учених, аспірантів та студентів з актуальних проблем сталого економічного розвитку та механізмів його забезпечення.

УДК 330.3(06)

5. Monitorynh protsesu detsentralizatsii vlady ta reformuvannia mistsevoho samovriaduvannia stanom na 10 sichnia 2020 roku [Monitoring of the process of decentralization and local self-government reform as of January 10, 2020]. *decentralization.gov.ua*. Retrieved from <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/526/10.01.2020.pdf> [in Ukrainian].

6. Stvorennia ob'iednanykh terytorial'nykh hromad v Ukraini 2015-2017: Analitychna dopovid' vid hromads'kosti u formati Shadow Report. 2018. [Formation of joint territorial communities in Ukraine 2015-2017: Analytical report from the public in the Shadow Report format. 2018.]. *parlament.org.ua*. Retrieved from <http://parlament.org.ua/wp-content/uploads/2018/04/Detsentralizatsiya-v-Ukrai-ni-2014-2017-rr.pdf> [in Ukrainian].

НЕОБХІДНІСТЬ МІЖНАРОДНОГО ОBOB'ЯЗКОВОГО СТРАХУВАННЯ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ТА ЙОГО РОЛЬ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СТРАХОВОГО ЗАХИСТУ АВТОВЛАСНИКІВ

Чвeрткo Л. А., к. е. н., доцент

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, Умань

Експлуатація автотранспорту, як джерела підвищеної небезпеки через його аварійність, об'єктивно зумовлює потребу суспільства у своєчасному та повному відшкодуванні збитків громадянам, які постраждали від дорожньо-транспортних пригод. Така потреба в економічно розвинених країнах задовольняється за допомогою страхових механізмів захисту, зокрема, завдяки страхуванню цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів.

Страхування цивільно-правової відповідальності автовласників – це страхування, спрямоване на захист майнових інтересів фізичних і юридичних осіб-власників автотранспортних засобів, у разі необхідності відшкодування шкоди, заподіяної життю, здоров'ю, майну потерпілих внаслідок дорожньо-транспортних пригод (ДТП).

В умовах поживлення міжнародного автомобільного руху постало питання забезпечення страхового захисту автовласників-нерезидентів, які стали учасниками ДТП та несуть відповідальність за шкоду завдану третім особам під

час експлуатації транспортного засобу. Для забезпечення покриття відповідних збитків була створена система міжнародного страхування «Зелена картка».

Україна приєдналася до міжнародної системи автострахування «Зелена картка» у 1997 році після впровадження обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів та заснування страховиками Моторного (транспортного) страхового бюро України (МТСБУ). Згідно з чинним законодавством, в Україні передбачено укладення двох видів договорів страхування: внутрішній договір обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності та договір міжнародного обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності.

Договори міжнародного обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності, які діють на території країн-членів міжнародної системи автомобільного страхування «Зелена картка», посвідчуються відповідним уніфікованим сертифікатом, що визнається і діє в цих країнах [1]. Відповідно, у разі виїзду зареєстрованого в Україні автотранспортного засобу на територію іншої країни-члена міжнародної системи автострахування «Зелена Картка», власник такого транспортного засобу зобов'язаний укласти договір міжнародного обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів, дія якого поширюється на ці країни, та отримати від страховика – повного члена МТСБУ страховий сертифікат «Зелена Картка» [2].

Аналіз стану міжнародного обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів в Україні в 2014-2019 рр. свідчить про зростання основних показників його розвитку (табл. 1).

Оцінка динаміки кількості договорів страхування «Зелена картка», які набули чинності впродовж 2014-2019 рр. (рис. 1), свідчить про позитивний тренд розвитку цього сегменту страхування. Середньорічний темп приросту кількості укладених договорів у 2014-2018 р. порівняно з попереднім роком склав 7,6%, а темп приросту у 2019 р. проти 2018 р. дорівнює 43,6%.

Основні показники розвитку міжнародного обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів («Зелена картка») в Україні

Показники	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Темп приросту 2019 р. / 2014 р., %
Кількість договорів страхування, що набули чинності у звітному періоді, тис. шт.	703,56	764,64	716,55	702,26	755,50	1084,70	54,17
Сума нарахованих страхових премій, млн грн	494,04	845,47	1005,09	1082,13	1288,76	1634,71	230,89
Кількість сплачених вимог у звітному періоді, тис. шт.	4,39	4,22	4,86	5,06	5,15	5,95	35,10
Сума сплачена за вимогами у звітному періоді, млн EUR	9,63	8,96	10,70	11,77	11,66	15,42	60,04

*Джерело: розроблено автором за даними [3]

Варто відзначити, що попит на міжнародні страхові сертифікати «Зелена картка» в нашій країні зріс у зв'язку із запровадженням безвізового режиму, що надає українцям можливість подорожувати по Європі без віз на термін не більше 90 днів. Як показують дослідження, виїзний неорганізований туризм утримує лідерство серед інших його видів та форм [5]. Дедалі більшого поширення набуває автомобільний туризм. Згідно з офіційними статистичними даними, лише впродовж 2017-2018 рр. кордон України на виїзд у середньому в рік перетнули майже 9 млн автотранспортних засобів [4].

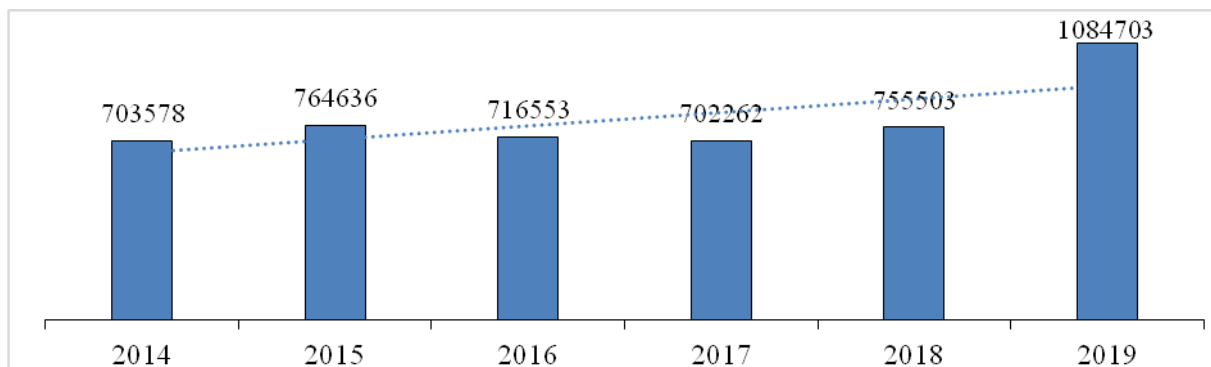

Рис. 1. Динаміка кількості договорів міжнародного обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів («Зелена Картка»), одиниць*

*Джерело: розроблено автором за даними [3]

Аналіз страхових премій за зазначеним видом страхування показує, що їхні обсяги поступово зростали і на кінець 2019 р. становили майже 1,63 млрд грн, або в 3,3 рази більше ніж у 2014 р. Такий приріст відбувається як унаслідок зростання вартості сертифікатів «Зелена картка», так і завдяки стрімкому збільшенню частки договорів міжнародного страхування типу «Вся Європа», в загальній кількості укладених договорів страхування за цією системою.

Аварійність на автомобільному транспорті належить до найгостріших соціально-економічних проблем, що постають перед більшістю країн. Обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів «Зелена картка» є ефективним і надійним методом страхового захисту винних і потерпілих осіб-учасників ДТП за кордоном. Виплата страхового відшкодування здійснюється на умовах, визначених законодавством про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності автовласників країни, на території якої сталася ДТП. У кожній країні, що входить до складу Міжнародної системи функціонує Національне бюро, яке є єдиною компетентною організацією з усіх питань, пов'язаних із відшкодуванням шкоди, завданої з вини водія-нерезидента на території такої країни.

Соціальна значимість досліджуваного виду страхування для українських автовласників підтверджується обсягами страхових виплат за договорами

системи «Зелена картка». Зокрема, у 2014-2019 рр. МТСБУ за своїми зобов'язаннями загалом було сплачено 68,14 млн євро. Кількість сплачених вимог Україною протягом 2014-2019 рр. зросла більш ніж на 35 %, а суми сплачені за такими вимогами зросли на 60 %. При цьому на одну вимогу до сплати відшкодування в середньому за досліджуваний період припадає понад 2,3 тис. євро.

За підсумками 2016-2018 рр. в Україні на ринку страхування «Зелена Картка» безперечними лідерами в рейтингу страховиків за кількістю укладених договорів страхування, а також за показниками обсягу зібраних страхових премій та здійснених страхових відшкодувань є такі страхові компанії, як: «Глобус», «СГ «ТАС», «Перша», «ІНГО Україна», «PZU Україна», «Княжа», «Оранта», «УТІСО», «УАСК АСКА».

Отже, обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів – це страхування, що спрямоване на забезпечення відшкодування збитків, заподіяних життю, здоров'ю та майну потерпілих внаслідок дорожньо-транспортної пригоди під час експлуатації автотранспорту.

Обов'язковою передумовою для водіїв, які планують виїхати на власному автомобілі до країн Європи, є наявність міжнародного страхового сертифікату «Зелена картка». Міжнародна система автострахування «Зелена картка» займає особливе місце в забезпеченні страхового захисту інтересів власників транзитних автомобілів та потерпілих у країні відвідування.

Позитивна динаміка показників розвитку міжнародного обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів в Україні сприятиме подальшому підвищенню довіри населення до відповідних страхових послуг.

Список використаних джерел:

1. Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів: Закон України від 01.07.2004 р. №1961-IV. *Верховна Рада України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1961-15> (дата звернення: 17.03.2020 р.).

2. Про страхування: Закон України від 07.03.1996 р. № 85/96-ВР. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-вр> (дата звернення: 17.03.2020 р.).

3. Статистичні дані за міжнародним страхуванням. *Моторне (транспортне) страхове бюро України*. URL: <http://www.mtsbu.ua/ua/statistics/Statisticaldatainternational> (дата звернення: 16.03.2020 р.).

4. Транспорт і зв'язок України – 2018. Статистичний збірник. *Державна служба статистики України*. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2019/zb/08/zb_tr2018pdf.pdf (дата звернення: 16.03.2020 р.).

5. Чвертко Л. А., Подзігун С. М. Проблеми страхування ризиків неорганізованого виїзного туризму. *Стратегічні перспективи туристичної та готельно-ресторанної індустрії в Україні: теорія, практика та інновації розвитку*: збірник матеріалів Всеукр. наук.-прак. інт.-конф., 31 жовтня 2017 р. / Умань : ВПЦ «Візаві», 2017. С. 226–227.